

BULLFROG

GOLDFIELD

Bullfrog Goldfield is een aandelen handelsspel dat zich afspeelt tijdens de laatste grote Noord-Amerikaanse goud en zilver stormloop in Nevada in 1905. De handel van aandelen draait rond het leggen van rails, de ontwikkeling van mijnen, en de bouw van steden die mijnwerkers en bedrijven trachten snel rijk te maken. De ontdekking van ertsen in de afgelegen gebieden leidde tot een vloed van spoorwegbouw terwijl de verschillende maatschappijen streden om als eerste te kunnen profiteren. In totaal werden vijf nieuwe spoorwegen gebouwd in enkele van de meest veelbelovende plaatsen op aarde. De talrijke spooksteden die de streek vandaag heeft, zijn een bewijs van de intensiteit van de stormloop, meteen ook het prille begin van de stad Las Vegas.

Overzicht

Bullfrog Goldfield richt zich op de interacties tussen spoorweg- en mijnbouwbedrijven. Beiden hebben er baat bij als spoorwegen en mijnen met elkaar verbonden zijn. Meerdere spoorwegverbindingen naar een mijn verhogen het inkomen van de mijn doch verlagen deze eerdere inkomsten van de spoorweg. Steden zijn nodig om de mijnwerkers te onderhouden. Dit wordt weergegeven door grenswaarden op de aandelen die alleen kunnen overwonnen worden door het plaatsen van voldoende gebouwen. Het verbinden van spoorwegen met steden verhoogt ook de inkomstenwaarde van de spoorweg. Van zodra mijnen uitgeput en waardeloos worden, zakt de waarde van de aandelen van de aangesloten spoorwegen. Het doel van het spel is om de hoogste waarde aan geld en aandelen van bedrijven te hebben op het einde van het spel.

Inhoud:

1 speelbord
65 treinen (13 in elke 5 kleuren)
7 mijnfiches
12 contracten
24 aandelen
15 gebouwen

1 rondeteller
6 karakterkaarten
70 graaftegels (35 licht, 35 diep)
speelgeld (6 waarden)
21 obligaties (3 waarden)
4 samenvattingskaarten

Spel Voorbereiding

Kies een bankier die geld uitdeelt aan alle spelers op de volgende manier:

2 spelers - elk \$50,000

3 spelers - elk \$40,000

4 spelers - elk \$30,000

5 spelers - elk \$25,000

Gropeer de mijn- en de spoorwegcontracten apart naast het speelbord. Plaats op ieder contract de overeenstemmende aandelen. De mijnfiches worden op de mijncontracten gelegd evenals alle treinen op de spoorwegcontracten. Sorteert de lichte graaftegels en de diepe graaftegels. Deze worden per stapel geschud en apart gelegd naast het speelbord. Plaats een stapel van zes graaftegels (drie lichte bovenaan met daaronder drie diepe graaftegels) op ieder mijncontract.

Cyclussen

Een cyclus start met het kiezen van een karakterkaart, gaat daarna verder met 3 actieronden (waarin spelers acties uitvoeren) en eindigt met de inkomstenfase. In iedere actieronde kiest iedere speler in spelersvolgorde één actie en voert die uit. Ronden worden bijgehouden met een rondeteller door deze op het nummer van de huidige ronde op het rondespoor te zetten. Tijdens de inkomstenfase worden mijnen ontwikkeld en krijgen bedrijven inkomsten, betalen ze interest op uitgegeven obligaties en keren mogelijks winstaandeel uit. Controleer na iedere cyclus of aan één van de voorwaarden voor het speleinde is voldaan. Indien niet, wordt een nieuwe cyclus gestart.

Karakterkaarten / Spelers Volgorde

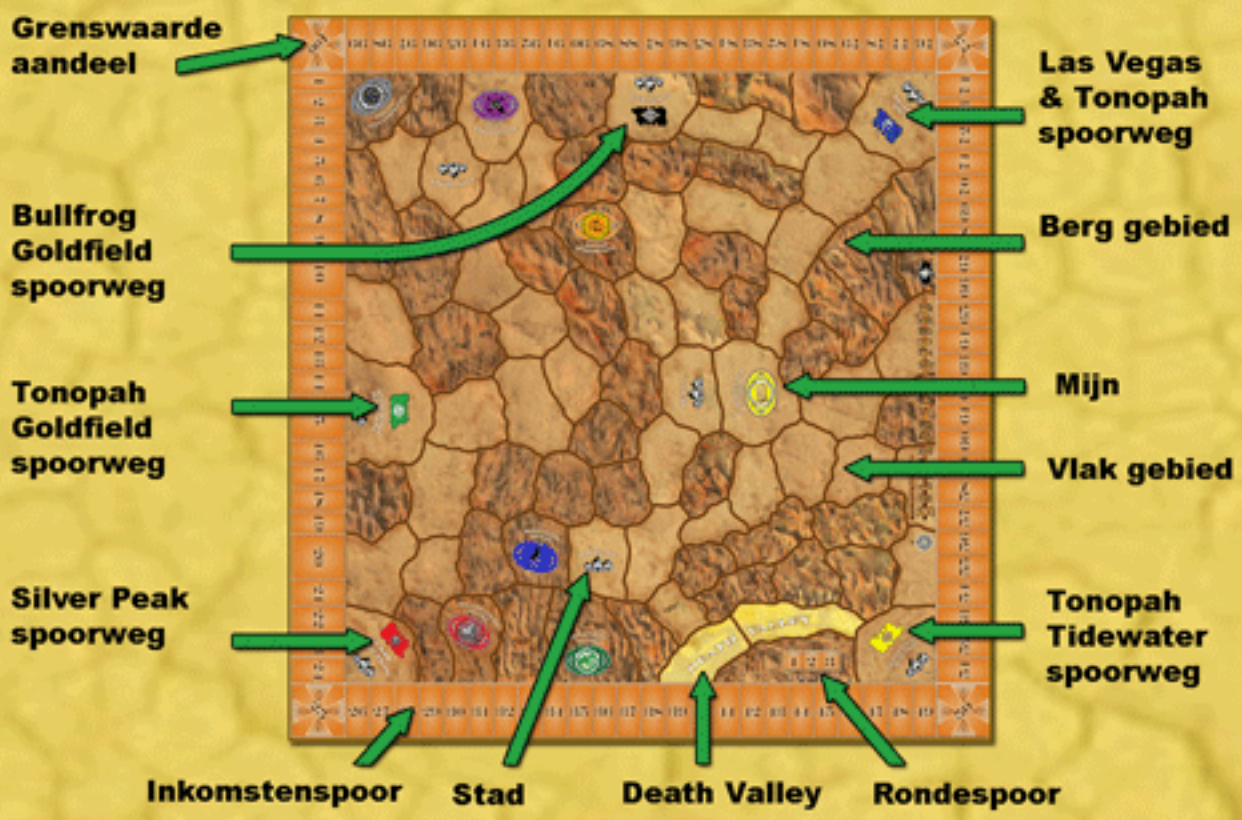
Voor de eerste cyclus wordt, op een onderling overeengekomen manier, een start-speler bepaald die als eerste een karakterkaart zal kiezen. De andere spelers volgen in klokwijserszin.

Voor alle volgende cyclussen na de eerste, leggen alle spelers hun karakterkaart terug in de voorraad en kiezen dan opnieuw. Deze keer kiest de speler die in de voorgaande cyclus de karakterkaart met de laagste waarde had eerst. Daarna kiezen de andere spelers in klokwijserszin. De spelers volgorde voor de actierondes van iedere cyclus wordt bepaald door de waarde van de karakterkaart, van laagste naar hoogste. Spelers moeten bijhouden wat hun karakterkaart doet en dit effect ten gepaste tijde tijdens het spel gebruiken.

Speelbord

Het speelbord is onderverdeeld in gebieden met mijnen, steden en het startpunt van de vijf spoorwegen. Met uitzondering van de twee gebieden die Death Valley bevatten, is er ofwel vlak gebied ofwel berg gebied.

Inkomstenspoor

De genummerde vakken rondom het speelbord vormen het inkomstenspoor. Dit geeft zowel de huidige waarde van ieder aandeel als de inkomsten dat een bedrijf kan ontvangen. Waarden op het inkomstenspoor worden met 1.000 vermenigvuldigd. De waarde 100 op het inkomstenspoor mag overschreden worden op voorwaarde dat dit duidelijk wordt aangegeven, maar dit zal wel het speleinde teweegbrengen (zie speleinde). Gebruik gekleurde houten treinen en mijnfiches om de waarde van de spoorweg- en mijnbedrijven bij te houden.

Speler Acties

Tijdens elke van de drie ronden van een cyclus kiest iedere speler (in spelers volgorde) één van de volgende acties. Spelers mogen dezelfde actie meermaals in dezelfde cyclus kiezen.

1. Aandeel aankopen
2. Aandeel verkopen
3. Gebouw plaatsen
4. Sporen leggen
5. Ertsen opgraven

1. Aandeel aankopen

Een speler mag slechts één mijn- of spoorwegaandeel certificaat kopen per actie. De speler betaalt dit met zijn geld en het wordt op het corresponderende contract gelegd. Elk contract heeft dezelfde waarde als één aandeel certificaat. De manier van aankopen van aandelen is afhankelijk van de toestand van het bedrijf. Dit kan namelijk het eerste aandeel van een nieuw bedrijf zijn of een aandeel van een bestaand bedrijf.

De speler die het contract van een bepaald bedrijf bezit, is de **contractbeheerder** voor dit bedrijf. Van zodra het contract van een bepaalde mijn voor het eerst wordt aangekocht, wordt de mijn **actief**.

Eerste aankoop van aandelen (nieuw bedrijf):

Indien het contract nog steeds wordt beheerd door de bank, dan moet de speler het contract kopen en niet een standaard aandeel certificaat. De speler neemt het contract van de bank maar laat de daarop liggende aandelen bij de bank, en betaalt een zelf gekozen bedrag. Dit bedrag mag de limietwaarde van een aandeel (zie pagina 4) niet overschrijden en niet lager zijn dan \$10.000. Deze waarde (betaalde prijs/1000) wordt aangeduid op het inkomstenspoor van het speelbord met de desbetreffende bedrijfsfiche (mijnfiche voor mijnbedrijf en één van de bedrijfstreinen voor spoorwegen). Het geld van de aankoop wordt op het contract gelegd. De speler die het contract heeft gekocht, bezit het contract aandeel behalve indien een tegenspeler beide 2 overblijvende aandeel certificaten koopt (zie hieronder).

Volgende aankopen van aandelen:

Als een tegenspeler het contract aandeel bezit, koopt de actieve speler een standaard aandeel. Hij betaalt de kost aangegeven op het inkomstenspoor aan het bedrijf door dit op het contract te leggen. Van zodra een speler een tweede aandeel aankoopt maar het contract aandeel nog niet bezit, neemt hij het beheer van het bedrijf over (wissel een standaard aandeel met de speler die het contract aandeel bezit). Bij iedere volgende aankoop van aandelen na de eerste aankoop van het contract aandeel, verhoogt de bedrijfswaarde op het inkomstenspoor met vijf.

2. Aandeel verkopen

Een speler mag slechts één mijn- of spoorwegaandeel certificaat verkopen per actie. **Het contract mag nooit verkocht worden.**

De speler die het aandeel certificaat verkoopt, wordt de veilingmeester. De veiling begint bij de speler links van de veilingmeester en gaat verder in klokwijzerszin. Het minimum bod is de helft van de inkomstwaarde van het aandeel (naar beneden afgerond).

Spelers kunnen ofwel passen ofwel het bod verhogen met een willekeurig bedrag (in veelvoud van ten minste \$1.000). Spelers die passen kunnen later niet opnieuw deelnemen aan de bieding. Het bieden gaat verder totdat er slechts één speler over blijft. De winnaar betaalt het geboden bedrag aan de veilingmeester en ontvangt het aandeel certificaat. Indien dit resulteert in de uitwisseling van het contract, doe het dan onmiddellijk. Na de veiling wordt de waarde van het bedrijf op het inkomstenspoor met 10 verlaagd.

3. Gebouw plaatsen

Deze actie laat een speler toe één gebouw op een stad- of een mijngebied te plaatsen. Er is geen limiet op het aantal gebouwen die op een mijn- of stadgebied tijdens het spel kunnen geplaatst worden. Gebouwen laten toe dat de waarde van de aandelen boven de limietwaarde gaat.

Een gebouw plaatsen waar een spoorweg aanwezig is, kost \$20.000. In alle andere gevallen is de kost \$30.000. Het plaatsen van een gebouw moet betaald worden met geld uit één enkele bron volgens de hieronder vermelde mogelijkheden:

Gebouw op een Mijngebied geplaatst:

De betaling van een gebouw op een mijngebied geplaatst, kan gebeuren met geld van de speler, de mijnbedrijven of de bedrijven van een aangesloten spoorweg. Uiteraard enkel en alleen de bedrijven waarvan de speler beheerder is.

Gebouw op een Stadgebied geplaatst:

De betaling van een gebouw op een stadgebied geplaatst, kan gebeuren met geld van de speler, de bedrijven van een aangesloten spoorweg of een spoorwegbedrijf met zijn startpunt in deze stad. Uiteraard enkel en alleen de bedrijven waarvan de speler beheerder is.

Limietwaarde van aandelen:

Aan mijnen en spoorwegen moeten een voldoende aantal gebouwen gekoppeld zijn om bepaalde waarden (25, 50, 75, 100, 125) op het inkomstenspoor te kunnen overschrijden. Eén gebouw is nodig om 25 te kunnen passeren en er is telkens één extra gebouw nodig om ieder volgend veelvoud van 25 te kunnen passeren. Indien een bedrijf onvoldoende gebouwen heeft om de limietwaarde van de aandelen te passeren, stopt zijn mijnfiche of trein op de limietwaarde van de aandelen en is iedere overige stijging permanent verloren.

Gebouwen die gekoppeld zijn met een Mijn:

Deze op een mijn

Deze op een stadgebied op maximum 2 gebieden verwijderd van de mijn

Gebouwen die gekoppeld zijn met een Spoorweg:

Deze in gebieden bezet door zijn eigen treinen

Boom town Bonus:

Indien een gebouw op een stadgebied wordt geplaatst, stijgt de waarde op het inkomstenspoor voor mijnen (op maximum 2 gebieden verwijderd) en verbonden spoorwegen volgens het overzicht hieronder. Er is geen bonus voor gebouwen die op een mijn geplaatst worden.

Spoorwegen: Van alle spoorwegen die een trein in de stad hebben, wordt hun waarde verhoogd volgens het aantal spoorwegen die er in die stad aanwezig zijn.

Mijnen: Van alle actieve mijnen op maximum twee gebieden verwijderd van de stad, wordt hun waarde verhoogd volgens het aantal mijnen binnen het bereik.

Boom Town Inkomstenspoor Bonus:

Verbonden Spoorwegen (SW)	Verhoging SW inkomsten	Verhoging Mijn Inkomsten	
1 verbonden SW	12	1 Mijn	12
2 verbonden SW-en	6 elk	2 Mijnen	6 elk
3 verbonden SW-en	4 elk		
4 verbonden SW-en	3 elk		

4. Leg sporen

Enkel de speler die het spoorwegcontract bezit, mag sporen van dat bedrijf leggen. Hij betaalt volgens het type terrein met geld van het spoorwegcontract aan de bank. De eerste keer dat een bedrijf sporen legt tijdens het spel, wordt een trein in zijn startpunt geplaatst. De trein geeft het gelegde spoor weer. Alle volgende sporen van een bedrijf worden in gebieden, aangrenzend aan de vroeger gelegde sporen, gelegd. Een speler mag maximaal drie treinen (één per gebied) per actie leggen. Er mogen niet meer dan vier spoorwegen van verschillende bedrijven op een gebied liggen.

Kost om Spoor te leggen

Gebied type	Kost per gebied
Vlak	\$10,000
Death Valley	\$30,000
Berg	\$50,000

Obligaties: Een bedrijf mag obligaties uitgeven om het benodigde kapitaal te verkrijgen. Enkel de contractbeheerder van een spoorwegbedrijf mag een obligatie uitgeven. Obligaties kunnen enkel uitgegeven worden tijdens de actie “Leg Sporen” of “Gebouw plaatsen” en maken geen deel uit van een afzonderlijke, bijkomende actie. Er kan bij iedere actie slechts één obligatie (van om het even welke waarde) uitgegeven worden. Plaats de obligatie en het overeenkomstige geldbedrag op het contract.

De contractbeheerder mag bijkomende obligaties uitgeven tijdens latere acties en kan bestaande obligaties afbetalen tijdens de inkomstenfase. Spoorwegbedrijven moeten interest betalen op obligaties tijdens de inkomstenfase. Winst aandelen van een spoorwegbedrijf kunnen niet uitgekeerd worden zolang niet alle obligaties afbetaald zijn.

Aandeelwaarde Aanpassing bij Aankomst Spoorweg in Mijn: Van zodra een spoorwegbedrijf sporen legt in een gebied met een actieve mijn, wordt de aandeelwaarde op het inkomstspoor van het mijnbedrijf, dit spoorwegbedrijf en ieder ander aangesloten spoorwegbedrijf aangepast.

(Tip: Om de vele aanpassingen te vergemakkelijken, leg je iedere trein op een mijn of stad op zijn zijde en plaats je die terug recht van zodra zijn inkomstspoor is aangepast).

Aandeelwaarde Aanpassing bij Aankomst Spoorweg in Mijn:

Effect in ontwikkeld mijngebied	Aandeel spoorweg	Aandeel mijn
1ste aangesloten spoorweg (SW)	+24	+24
2de aangesloten spoorweg (SW)	2de SW +12, 1ste SW -12	+12
3de aangesloten spoorweg (SW)	3de SW +8, 2 voorgaande SW -4	+8
4de aangesloten spoorweg (SW)	4de SW +6, 3 voorgaande SW -2	+6

In het uitzonderlijke geval dat een mijn actief wordt in een gebied waar al één of meerdere spoorwegbedrijven sporen hebben gelegd, kan een Aandeelwaarde Aanpassing bij Aankomst Spoorweg in Mijn gebeuren. In dat geval wordt de totale aandeelwaarde stijging van 24 gelijk verdeeld over alle aangesloten spoorwegbedrijven. Verder wordt de aandeelwaarde van het mijnbedrijf verhoogd volgens het aantal aangesloten spoorwegen aan deze mijn (24 voor één, 36 voor twee, 44 voor drie en 50 voor vier). Merk op dat deze laatste verrekening voor spoorwegbedrijven uiteindelijk identiek is aan de waarde stijgingen en -dalingen dat de spoorwegbedrijven zouden hebben ondergaan indien ze één per één werden aangesloten.

Voorbeeld: Van zodra een mijn actief wordt en er al 3 spoorwegen eerder in dit mijngebied werden gelegd, zal de aandeelwaarde van elk spoorwegbedrijf met 8 stijgen; de eerste spoorweg wint ($24-12-4=8$), de tweede spoorweg wint ($12-4=8$), de derde spoorweg wint (8). De aandeelwaarde van het mijnbedrijf stijgt voor iedere aangesloten spoorweg meerbepaald ($24+12+8=44$).

Aandeelwaarde Aanpassing bij Aankomst Spoorweg in Stad: Van zodra een spoorwegbedrijf sporen legt in een stadgebied, wordt de aandeelwaarde van het spoorwegbedrijf verhoogd en de aandeelwaarde van ieder voordien aangesloten spoorwegbedrijf verlaagd volgens de volgende tabel:

Aandeelwaarde Aanpassing bij Aankomst Spoorweg in Stad

1ste aangesloten spoorweg (SW)	+12
2de aangesloten spoorweg (SW)	2de SW + 6, 1ste SW -6
3de aangesloten spoorweg (SW)	3de SW +4, 2 voorgaande SW -2
4de aangesloten spoorweg (SW)	4de SW +3, 3 voorgaande SW -1

Voorbeeld: Doug is contractbeheerder van het Silver Peak Narrow Gauge spoorwegbedrijf (rood). De huidige aandeelwaarde van dit spoorwegbedrijf op het inkomstenspoor is 22 (10 van de eerste aankoop en 12 voor de 1ste aangesloten trein in Blair Junction). Doug plaatst drie treinen met de "Leg sporen" actie maar moet hiervoor een obligatie uitgeven. Met de eerste trein verbindt hij de stad Beatty. Met de tweede trein maakt hij de verbinding met de Gold Center mijn. En de laatste trein legt hij in een berg gebied om de Rhyolite mijn te verbinden. Voor deze 3 treinen betaalt Doug \$70.000. Zowel de Gold Center als de Rhyolite mijn zijn actief op het moment dat Doug de treinen legt. Silver Peak is het eerste spoorwegbedrijf dat verbonden is met de Gold Center mijn en de stad Beatty, alsook het tweede spoorwegbedrijf dat verbonden is met de Rhyolite mijn. De aandeelwaarde van de Silver Peak spoorweg stijgt met 12 voor de stad Beatty, 24 voor de Gold Center mijn en 12 voor de Rhyolite mijn. Dus een totale stijging van 48 (van 22 naar 70) op het inkomstenspoor. De aandeelwaarde van de Gold Center mijn stijgt met 24 en die van de Rhyolite mijn stijgt met 12 op het inkomstenspoor. De aandeelwaarde van de Tonopah & Tidewater spoorweg (geel), reeds verbonden met de Rhyolite Mijn, daalt met 12 op het inkomstenspoor.

- Om 70 te halen op het inkomstenspoor, heeft het Silver Peak spoorwegbedrijf minstens 2 gebouwen langs zijn sporen nodig.
- Indien beide gebouwen (A en B) in de tekening hierboven aanwezig zijn, zouden alle hierboven vermelde waarde verhogingen op het inkomstenspoor mogen uitgevoerd worden.
- Indien er slechts één gebouw, bv. in Beatty (A), in de tekening hierboven aanwezig is, zou de Silver Peak spoorweg een inkomsten limiet van 50 hebben waardoor het niet hoger kan en dus de overige 20 verloren zijn. Indien de Gold Center mijn op 10 op het inkomstenspoor gestart is, zou het kunnen stijgen tot een totaal van 34 (10 + 24) dankzij deze nieuwe verbinding. Gezien er geen gebouw, op maximum 2 gebieden van de Rhyolite mijn verwijderd, aanwezig is, zou dit bedrijf al gestopt zijn op 25 dankzij de verbinding met de Tonopah & Tidewater spoorweg. Dus dit bedrijf verliest een mogelijke stijging van 12 afkomstig van de verbinding met de Silver Peak spoorweg.
- Indien enkel het gebouw op de Rhyolite mijn (B) in de tekening hierboven aanwezig is, zou de Silver Peak spoorweg gestopt zijn op zijn inkomstenspoor limiet van 50, dus verliest het een mogelijke stijging van 20. De Rhyolite mijn is ook gelimiteerd tot positie 50. De inkomstenspoor stijging voor de Gold Center mijn is gelimiteerd tot positie 25 daar er geen gebouwen aan gekoppeld zijn.

5. Ertsen opgraven

Handelend als een transportarbeider krijgt de speler \$2.000 van de bank en mag hij de aandeelwaarde van één actieve mijn naar keuze met twee verhogen op het inkomstenspoor, uiteraard mag de limietwaarde van het aandeel niet overschreden worden.

Inkomstenfase

Nadat de drie actieronden werden afgewerkt, voeren de spelers volgende zes fases uit in deze exacte volgorde:

1. Mijnen ontwikkelen
2. Inkomsten ontvangen
3. Interest betalen
4. Obligatie(s) afbetalen
5. Winsttaandeel uitbetalen
6. Uitgeputte mijnen verwijderen

1. Mijnen ontwikkelen

Beginnend bij de bankier en verder in klokwijzerszin wordt iedere actieve mijn uitgegraven door de contracthouder. Dit doet hij door de bovenste graaftegel op het mijncontract open te leggen, de instructies erop uit te voeren en nadien op de aflegstapel te leggen. De gedrukte waarde op de graaftegel geeft aan hoeveel de aandeelwaarde op het inkomstenspoor wordt verhoogd of verlaagd. Indien de graaftegel tevens ook aangeeft dat een aantal tegels moeten toegevoegd of verwijderd worden, worden deze tegels toegevoegd aan of verwijderd van de onderkant van de stapel op het contract. Toe te voegen tegels worden van de “Diepe graaftegels” trekstapel genomen. Verwijderde tegels worden gedekt op de “Diepe graaftegels” trekstapel terug gelegd. Indien er geen graaftegels meer op het mijncontract liggen, is de mijn uitgeput (negeer dit tot “Uitgeputte mijnen verwijderen”). Meng de gebruikte tegels om een nieuwe “Diepe graaftegels” trekstapel te vormen indien nodig.

2. Inkomsten ontvangen

Beginnend bij de bankier en verder in klokwijzerszin ontvangt ieder bedrijf inkomsten, gelijk aan zijn huidige waarde op het inkomstenspoor, van de bank. Dit geld wordt op het contract van ieder bedrijf geplaatst.

Zolang een spoorwegbedrijf geen trein in een actieve mijn heeft, ontvangt dit spoorwegbedrijf geen inkomsten tijdens deze fase. Het spoorwegbedrijf zal echter wel inkomsten blijven ontvangen zelfs nadat de mijnen, waartoe het verbonden is, uitgeput zijn.

3. Interest betalen

Beginnend bij de bankier en verder in klokwijzerszin moet iedere contractbeheerder van een spoorwegbedrijf 10% interest betalen op openstaande obligaties (betaling aan de bank met geld van op het contract). Indien de interest op de obligatie(s) niet kan betaald worden met geld van op het spoorwegcontract, moet het spoorwegbedrijf onmiddellijk een bijkomende obligatie nemen waarmee de 10% interest betaald wordt.

4. Obligatie(s) afbetalen

Beginnend bij de bankier en verder klokwijzerszin beslist iedere spoorwegcontractbeheerder al dan niet één of meerdere obligaties af te betalen. De afbetaling gebeurt met geld van op het contract. Een obligatie kan gedeeltelijk worden afbetaald door deze om te wisselen in een obligatie met een lagere waarde.

5. Winsttaandeel uitbetalen

Beginnend bij de bankier en verder klokwijzerzin beslist iedere speler al dan niet winstaandeel uit te betalen voor ieder van de bedrijven waarvan hij beheerder is. Een spoorwegbedrijf met openstaande obligaties mag geen winstaandeel uitbetalen.

De uitbetaling van een winstaandeel is een geldelijke uitbetaling van het contract. Iedere aandeelhouder krijgt $\frac{1}{3}$ van het geld, naar beneden afgerond, voor ieder aandeel certificaat (contract inbegrepen) die hij bezit. Het geld dat overblijft na uitbetaling van het winstaandeel blijft op het contract. (Uitzondering: Indien één speler alle drie aandeel certificaten bezit, krijgt hij al het geld op het contract). Indien een winstaandeel wordt uitbetaald, onafhankelijk van het aantal aandeelhouders, wordt de bedrijfsfiche op het inkomstenspoor vijf plaatsen vooruit gezet.

Indien de contractbeheerder opteert om geen winstaandeel uit te betalen, blijft al het geld op het contract en wordt de bedrijfsfiche op het inkomstenspoor vijf plaatsen achteruit gezet. Indien een spoorwegbedrijf geen winstaandeel kan uitbetalen omdat het openstaande obligaties heeft, wordt de bedrijfsfiche niet verplaatst op het inkomstenspoor.

6. Uitgeputte mijnen verwijderen

Mijnen zonder graaftegels zijn uitgeput en niet meer actief. Het mijnbedrijf wordt opgedoekt en alle aandelen worden waardeloos. Eventueel overblijvend geld op het contract wordt teruggegeven aan de bank. Het contract, alle aandeel certificaten en bedrijfsfiche op het inkomstenspoor van dit mijnbedrijf worden uit het spel genomen.

De aandeelwaarde van alle spoorwegbedrijven op deze uitgeputte mijn aangesloten, wordt op het inkomstenspoor volgens de hieronder vermelde tabel verlaagd:

Verlaging spoorwegaandeel op inkomstenspoor door uitgeputte mijnen:

1 SW = -24	2 SW-en = elk -12	3 SW-en = elk -8	4 SW-en = elk -6
-------------------	--------------------------	-------------------------	-------------------------

Indien het spel nog niet ten einde is (zie hieronder), wordt een nieuwe cyclus gestart.

Speleinde: Er zijn twee manieren waarmee het spel kan eindigen:

1. Alle mijnen behalve één zijn uitgeput.
2. De waarde van een aandeel gaat boven de 100 op het inkomstenspoor (uitgezonderd spoorwegen met openstaande obligatie die ze niet afbetalen).

Het spel gaat verder tot het einde van de cyclus waarin minstens één van bovenstaande voorwaarden vervuld werd. Indien deze voorwaarde tijdens de verdere cyclus niet meer vervuld is, eindigt het spel nog steeds op het einde van die cyclus (bijvoorbeeld de waarde van een aandeel gaat boven de 100 maar zakt hierna terug onder de 100). Het spel eindigt ook nog steeds indien de waarde van een mijn-aandeel boven de 100 gaat maar hierna uitgeput raakt. Indien de waarde van een spoorwegaandeel boven de 100 gaat terwijl het spoorwegbedrijf openstaande obligaties heeft, zal het spel pas eindigen op het einde van de cyclus indien al zijn obligaties in de inkomstenfase worden afbetaald.

Ieder spoorwegbedrijf met openstaande obligaties aan het einde van het spel is waardeloos. Verwijder alle aandelen van dit bedrijf uit het spel. Eventueel overblijvende geld op alle contracten wordt terug in de bank gelegd. Ieder aandeel (alsook het contract) is zoveel waard als de bedrijfsfiche aangeeft op het inkomstenspoor. Spelers tellen hun totale waarde aan aandelen samen. De speler met het meeste geld en totale waarde in aandelen samen is de winnaar. Bij gelijkstand zijn alle desbetreffende spelers winnaar.

Goed gedrag tijdens het spel: Geld mag niet gewisseld worden tussen spelers en contracten, zowel niet onderling als met elkaar. De exacte hoeveelheid geld dat een speler bezit, mag hij naar eigen goeddunken verdekt houden, maar het moet op tafel liggen. Alle bedrijven zijn volledig en voor iedere speler zichtbaar, zowel hun geld als openstaande obligaties (voor spoorwegbedrijven) als de graaftegels (voor mijnbedrijven).

Hints voor nieuwe spelers: Gebouwen zijn zeer belangrijk om de limietwaarde op het inkomstenspoor te overschrijden, dus overweeg de aankoop van een gebouw vooraleer de eerste mijn te verbinden om zo de aandeelwaarde maximaal te laten stijgen. Geld kan uitgespaard worden door eerst sporen te leggen om zo de prijs van de gebouwen te verlagen. Hou er rekening mee dat spoorwegen meestal lange termijn investeringen zijn die het risico lopen niet solvabel te worden, terwijl mijnen vlugger geld opbrengen maar ook sneller het risico lopen uitgeput te geraken.

Varianten: Kortere spel: leg 2 (1 van elk) graaftegels minder op ieder mijncontract tijdens de voorbereiding en speel tot 90 op het inkomstenspoor.
Langer spel: voeg 2 (1 van elk) graaftegels bij op ieder mijncontract tijdens de voorbereiding en speel tot 125 op het inkomstenspoor.